

Nr 70.

Av herr **Ström, Torsten, m. fl.**, angående visst tillägg till lagen om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus.

Genom en den 27 januari 1934 till riksdagen avlämnad proposition nr 66 föreslog Kungl. Maj:t riksdagen antaga förslag till lag om ändring i lagen av den 22 juni 1928 (nr 302) om vissa av landsting eller kommun drivna sjukhus, innebärande att »landsting äger att genom förvaltningsutskottet eller i den ordning eljest finnes lämpligt samt med iakttagande av bestämmelserna i denna lag och av Konungen med stöd av 20 § i lagen eller eljest meddelade föreskrifter enhetligt reglera avlönings- och arbetsvillkoren för personal vid sjukhus, för vilkas driftkostnad landstinget i sista hand helt ansvarar. Har sådan reglering skett, vare sig genom avlönings- och tjänstgöringsreglementen eller genom avtal med personalen eller på annat sätt, skola de givna bestämmelserna lända till efterrättelse för vederbörande direktioner och befattningshavare.»

Som motivering för förslaget anförde departementschefen, statsrådet Möller, bland annat:

Av den i ärendet förebragta utredningen framgår, att det enligt gällande lagstiftning föreligger vissa hinder för en enhetlig reglering av sjukhuspersonalens arbets- och lönevillkor inom ett landstingsområde eller en kommun. Enligt ett av regeringsrätten givet utslag kan sålunda ett landsting ej delegera beslutanderätten i fråga om träffande av kollektivavtal till något sitt organ.

Även i ett annat avseende har gällande lagstiftning ansetts lägga hinder i vägen för kollektivavtal med sjukhuspersonal vid sjukhus, som äro underkastade sjukhuslagens bestämmelser. Enär sjukhuslagen och sjukhusstadgan i viss utsträckning direkt reglera frågor om personalens antagande och entledigande samt dess arbetsvillkor, har det ansetts, att sjukhusdirektionens eller vederbörande förvaltningsorgans handlingsfrihet i dessa avseenden icke kunde bindas genom föreskrifter i kollektivavtal. Enligt denna ståndpunkt, som vunnit visst stöd i ett utslag av regeringsrätten, skulle därför endast personalens rent ekonomiska förmåner kunna göras till föremål för bestämmelser i kollektivavtal.

Det är icke fråga om att genom lagstiftning ålägga landstingen och kommunerna att anlita kollektivavtalsformen. Även om den ifrågasatta lagstiftningen genomföres, skulle det sålunda allttjämt ligga i landstingens och kommunernas eget skön att ingå sådana avtal.

Beträffande invändningen att kollektivavtal ej skulle vara förenliga med sjukvårdsarbetets art och de olikartade förhållanden, som råda inom sjukvården, må framhållas, att t. ex. Malmö stads sjukhus, Malmöhus läns sjukvårdsinrättningar i Lund samt Hälsingborgs lasarett, som anses tillhöra de mest välordnade i landet, redan använda kollektivavtalets form för reglering av sjukvårdspersonalens arbetsförhållanden. Härav och av den omständigheten att de landsting och städer, som hava fullständiga kollektivavtal, önska bibehålla denna avtalsform, torde framgå, att kollektivavtalet mycket väl låter sig förena med sjukvårdsarbetets särart.

Då jag förordar en lagstiftning, som bereder möjlighet för enhetlig reglering av personalens anställningsvillkor genom avtal eller i annan form, är för mig ytterligare den viktiga synpunkten bestämmande, att sjukhuspersonalen rimligen bör erhålla tillfälle att deltaga i förhandlingar om arbetsvillkorens utformande och därvid bevaka sina legitima intressen. Ehuru denna personal med hänsyn till arten av dess arbetsuppgifter icke kan få använda de påtryckningsmedel i form av arbetsinställelse och dylikt, som begagnas inom det industriella arbetsområdet i syfte att påverka innehållet i ett blivande kollektivavtal, är det ett allmänt intresse att personalens synpunkter under de förberedande förhandlingarna komma att framföras och ingående dryftas mellan representanter för parterna.

Andra lagutskottet, till vilket propositionen remitterades, avstyrkte emellertid densamma (utl. nr 13), och riksdagen beslöt i enlighet därmed. I en med utskottsutlåtandet bifogad reservation hemställde sju av utskottets ledamöter om bifall till propositionen.

Den 14 januari 1937 hemställde landsorganisationen i Sverige och svenska kommunalarbetsförbundet att chefen för socialdepartementet måtte vidtaga sådana åtgärder, som lämpligen kunde befinnas påkallade för undanröjande av i nuvarande lagstiftning förefintliga hinder för slutande av kollektivavtal för landets anstalts- och sjukhuspersonal.

Över nu nämnda framställning har enligt vad vi inhämtat bland andra svenska landstingsförbundets styrelse yttrat sig. I dennas yttrande heter det:

»Under återopande av vad sålunda anförts får styrelsen utan att göra något uttalande angående lämpligheten av kollektivavtal för sjukhuspersonal i underdånighet hemställa om sådan ändring i gällande sjukhuslagstiftning, att landstinget beredes möjlighet att genom förhandlingsorganisation eller fullständigt kollektivavtal för sjukhuspersonalen enhetligt ordna densammas anställnings- och löneförhållanden med bibehållande i den omfattning, det låter sig göra, av direktioners och överläkares nuvarande befogenheter.

En minoritet inom styrelsen ansåg den kollektiva avtalsformen oförenlig med sjukhusarbetets särskilda art och natur och hemställde om lagändring för möjliggörande för landstinget att genom löneordning och förhandlingsordning enhetligt förhandla och besluta i fråga om sjukhuspersonalens anställningsvillkor.

Såväl majoriteten som minoriteten önskade sålunda en lagändring i syfte

att bereda landstingets centrala organ möjlighet att bestämma om den av landstinget avlönade personalens icke blott lönevillkor utan även anställningsförhållanden i övrigt. Denna uppfattning delades även av Eders Kungl. Maj:t, som i enlighet härmed framlade proposition i ärendet för 1934 års riksdag. Andra lagutskottet ställde sig emellertid avvisande, och på utskottets förslag avtog riksdagen propositionen i fråga.

Det har därefter alltså varit så, att det varit möjligt för landsting att ingå kollektivavtal med sjukhuspersonalen rörande rent ekonomiska förhållanden, medan däremot avtal, som inrymt även bestämmelser rörande anställning och entledigande, ansetts lagstridiga. Några nya fullständiga kollektivavtal, utöver de tidigare i Malmöhus och Värmlands län, hava, vad angår landstingens anstalter, icke kommit till stånd under senare år. Ej heller hava avtal av mera inskränkt omfattning under denna tid träffats utöver det i Stockholms län år 1932 ingångna. Vid fjolårets möten hava emellertid Norrbottens och Östergötlands läns landsting beslutat ingå kollektivavtal med sjukhuspersonalen — i Norrbottens län har detta avtal i dagarna undertecknats — och hos ytterligare några landsting är frågan om dylika avtal aktuell.

Trots att sålunda möjlighet för närvarande endast anses förefinnas att ingå kollektivavtal av mera begränsad omfattning, har den kollektiva avtalsformen från personalens sida varit eftersträfvad, och framställningar hava år efter år gjorts hos huvudmännen om träffande av dylika avtal. Dessa hava också, som av det anförda framgår, i viss utsträckning tillmötesgått dessa önskemål. Från de landsting, där kollektivavtal finnas, hava icke försports några olägenheter härav, oavsett om dessa avtal varit av vanlig omfattning, såsom i Malmöhus och Värmlands län, eller allenast berört rent ekonomiska förhållanden såsom i Stockholms län.»

Under hänvisning till föredragande departementschefens motivering i 1934 års proposition i ärendet samt till ovan återgivna uttalande av svenska landstingsförbundets styrelse hemställa undertecknade,

att riksdagen måtte för sin del antaga följande tillägg till sjukhuslagen:

Landsting äger att genom förvaltningsutskottet eller i den ordning eljest finnes lämpligt samt med iakttagande av bestämmelserna i denna lag och av Konungen med stöd av 20 § i lagen eller eljest meddelade föreskrifter enhetligt reglera avlönings- och arbetsvillkoren för personal vid sjukhus, för vilkas driftkostnad landstinget i sista hand helt ansvarar.

Har sådan reglering skett, vare sig genom avlönings- och tjänstgöringsreglementen eller genom avtal med personalen eller på annat sätt, skola de givna bestämmelserna lända till efterrättelse för vederbörande direktioner och befattningshavare.

Stockholm den 21 januari 1938.

Torsten Ström.

J. Sandén.

Rick. Lindström.